

Endüstri 4,0 - Toplum 5,0 - Ahilik ve Denizli

Çok Değerli Denizli Valimiz, GEKA'nın değerli Genel Sekreteri, ESDER'in muhterem Genel Başkanı, Hocalarımız, Duayen Temsilci ve Büyüklerimiz,

Öncelikle aranızda olmadığım için derin üzüntülerimi sunuyorum; katkı, işbirliği ve teşrifleriniz için şükranlarımı arz ediyorum.

İzin verirseniz Proje'yle ilgili kısa bir özet yapmak istiyorum. **Türkiye'nin Stratejik Vizyonu 2023** Projesi 2005 yılından bu yana sürüyor ve 2015 yılına kadar da devam etti. Şu üç temel başlıktan oluşuyor; birincisi "Makro Çerçeve", ikincisi "Stratejik Lokomotif Sektörler", üçüncüsü "Değerler İnşası". 2007 yılından itibaren de Cumhurbaşkanlığı himayesinde sürdü.

2015 yılı itibarıyla gelinen noktada Proje'de bir revizyona gidildi. Yaklaşan zamanı dikkate alarak, özellikle Hükümet ve Devlet ayağındaki uygulamalarda yaşanan olumlu ve olumsuz gelişmelerden ders alınarak Proje, "TÜRKİYE 2053" olarak revize edildi. Yeni projedeki farklılık ve çıkarılan ders; nicelik hedeflerini bir kenara bırakarak nitelik üzerinden yeni hedeflerin ortaya konması gerektiği idi. Çünkü rakamlar üzerinden ve biraz da moral değerlerle, iyi niyetle de olsa niceliğe çok önem verildi. Bu hedeflemelerin başarılamayacağı anlaşıldı. Dolayısıyla insan kaynağı başta olmak üzere nitelik olarak bir alt yapı değişimi olmadan bu hedeflerin tutmayacağı ortaya çıktı.

Şüphesiz köken olarak biz Doğu'ya ait bir toplumuz ve duygusal zekamız çok önde. Ancak matematik zeka ile bunu koordine edemezsek bu tür çabaların romantik kalma riski var biraz. Yine de Türkiye'de bir ilk oldu. Son 300 yıldır ilk defa Devlet ve Millet bir gelecek vizyonunu tartıştı. Bir gelecek vizyonu içerisinde kurumsal olarak hareket etme kültürü başladı. Kanaatimce 2023 projesinin en büyük başarısı bu... İnşallah 2053'te Devlet ve Millet ayağında zaman zaman türbülanslar, tıkanmalar olsa da bunlar aşılılarak, 2053 projesi ile bu sürecin başarılabileceğini düşünüyorum. Mesele, "2053'ü bekleyip bakacağız ne olacak" değil, 2053-2023 gibi tarihler şüphesiz sadece birer sembol. Önemli olan, Devlet'in ve ilgili bütün sivil ve resmî kurumların eşgüdüm ve bir gelecek endişesi içerisinde çalışması ve bu sembolleştirilmiş tarihler içerisinde disiplinin ayakta tutulması.

Burada "Değerler İnşası" ile ilgili bir çalışma içerisindeyiz. "Değerler İnşası" ile ilgili çalışmalar da yaklaşık 5 yıldır devam ediyor. Burada da temel başlık "Referans Değerler, Kurumlar, Kişiler" olarak belirlendi. Şöyle bir açmazımız var; şu ana kadar yaklaşık 130 akademisyen ve uzmanın katkısı oldu, çok çeşitli toplantılar yapıldı, raporlar yayınlandı. İki temel görüş var. Birincisi; "dünyada üretim-tüketim standartlarını biz belirlemiyoruz, dünya üretiminde % 1 payı olan bir ülke olarak böyle çok iddialı hedeflere falan gerek yok, Batı medeniyetini takip edelim ve çok maceraya girmeyelim, risk almayalım" görüşü. İkinci görüş de "daha çok tarihsel argümanlarla övünen fakat bugün bunun nasıl

kurumsallaştırılacağı konusunda çok somut fikirleri olmayan” görüş. Aslında ikisi de aynı yere çıkıyor. İkisinin ortasında bir yere ihtiyacımız var. Akademik olarak, uzmanlık alanı olarak bazı konularda çok net ve güçlü bilgilere sahip olabiliriz. Fakat asıl sorun; bu sahip olduğumuz bilgileri ve tarihten gelen birikimi bugün nasıl bir kurumsal temsile çevirebileceğimizdir ve bunu uluslararası saygınlığı olacak şekilde, tüm dünya için olumlu olacak şekilde nasıl bir yüksek seviye ile temsil edeceğimizdir.

Akademik toplantılar yapmak önemli fakat o, işin biraz seremoni kısmı. Acaba makro politikaya yansiyabilecek, insan hayatına - kurumların hayatına yansiyabilecek bir hayat tarzı geliştirilmesine katkıda bulunabilir miyiz? Çalışmalarımızın temelindeki arayış bu.

Bu projenin devamı gelecek. Özellikle Türkiye için önemli olan beş bölgede; Kuzey Afrika, Orta Doğu, Orta Asya, Kafkaslar ve Körfez’de birer toplantı yapılacak. Bu anlamda Türkiye’nin hem tarihsel hem güvenlik anlamında yakın coğrafyası olan bölgelerde bu çalışmaların başarılı olması için de sizlerin çok ciddi katkılarına ihtiyacımız var. Başka farklı çalışmalar da olacak.

Ahi Evran Hazretleri’nin himmetini de ümit ederek bu çalışmalarını sürdürmeyi düşünüyoruz. Fakat dünyanın ve ülkemizin içinde bulunduğu konjonktür bu tür çok derinlikli konulara girmeye fırsat vermiyor. Ne yazık ki önceliklerimiz çok doğru tespit edilmiş değil. Fakat bu konulardaki temel başarı noktasını; “ısrar etmek” olarak özetliyorum. Çünkü kurumsal yapının değişmesi önemli, bizim “Frankofon” bir alt yapımız var; çok konuşan, çok tartışan, çok sorgulayan, çok detaycı ama sonuç odaklı olmayan bir kurumsal yapı var. Bu, Türkiye’de dönüşmesi çok uzun zaman alacak bir husus. Epey mesafe aldık ama önümüzde daha çok uzun bir yol var.

“Anglofon” geleneği ise, İngilizleri referans vermiyorum ama sonuç odaklı bir kurumsal anlayışla bunu değiştirmemiz gerekiyor. Yoksa detay ve usul tartışmalarından sonuca varılamıyoruz. İngilizlerin “so what” (sonuç ne) dedikleri gibi, ne konuşursanız konuşun sonuçta ne olacağı konusunda bir beklenti içerisinde harekete geçilmeden yapılan çalışmalarda da çok fazla vakit kaybediyoruz.

Şimdi izninizle size farklı bir perspektif çizmeye çalışacağım. Yaptığımız çalışmaların nereye oturduğunu görmek için nasıl bir dünyada olduğumuzu görmeye gerek olduğu kanaatindeyim. Çünkü büyük fotoğrafı görmeden yaptığımız küçük işlerin, bütünle bir ilintisi olmadığı için başarılı olmadığını düşünüyorum. Büyük fotoğraf bize ne söylüyor ve o fotoğrafa göre yapabileceklerimiz neler? Bu anlamda birlikte bir gezinti yapalım istiyorum.

Bugünyada yaşadığımız, tarihte benzeri olmayan bir dönem. Çünkü geçmişte, dünyada çok kutupluluk olmuş. Bugünkü teknoloji ve bugünkü iletişim imkanlarına sahip olunan bir dönemi bilmiyoruz. Doğu ile Batı arasında gelişen rekabetin üç ana enstrümanı var (bizim bunların bütünüyle yaptığımız değerler çalışmasının bize sunduğu fırsatlar ve tehditler açısından çok ciddi ilgisi var).

Dünya'daki temel trendlere bakıldığında "mikro-milliyetçilik" "entegrasyon" ve "öngörülemezlik" üzerinden gelişen küresel rekabette, güvenliğin ve devletin yeni doğasını belirleyen meydan okumaların; "kaynak ve paylaşım krizi", "üretim-tüketim-büyüme formülünün sürdürülemezliği", Çin kaldıracı ile "orta sınıfın zayıflaması", "enerji, su ve gıda güvensizliği", hayatın her alanında "4. boyuta geçiş", "işgücünde insan kaynağının tasfiyesi", değişen devlet doğası ve beklenti yönetimi temelinde "sert güçten yumuşak güce geçiş" olduğu temel referanslar olarak şekillenmektedir.

Birincisi "mikro-milliyetçilik". Bugün bütün dünyayı kasıp kavuran ve önümüzdeki 20 yıl içerisinde sistemde 400 ile 2000 arasında yeni toplam ülke sayısına ulaşabileceğimiz bir dünya sisteminden bahsediyoruz. Bu parçalanma Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla başladı, Yugoslavya'nın bölünmesi ve Sudan'ın bölünmesiyle devam etti. Arap Baharı ile de çok daha yıkıcı bir pozisyon aldı. Bu, büyük ölçüde İslam dünyasında yaşanıyor.

İkincisi "entegrasyon". Bu kadar küçük ülkenin kendini uluslararası sistemde ifade etmesi mümkün olmadığı için çeşitli ülkelerin liderliğinde Avrupa Birliğini model alan entegrasyon çalışmaları var. Bu entegrasyonların zamanla uluslararası bölgesel temsilcilikler hâline dönüşmesi ve dünyanın da tek bir sistem üzerinden yönetilmesi gibi - kimilerine göre ütopya, kimilerine göre de yakın gelecekte mümkün olacak - bir süreç inşasının devam ettirildiğini görüyoruz. Burada da bu tek dünya sistemi açısından en önemli konu; kültürün, güvenliğin hatta pasaportların, güvenliğin tek tiplendirilmesi. Sayısız masum ve masum olmayan alanlarda tek tiplendirmenin hızla devam etmesi.

Bunun en büyük riski, kadınlar ve çocuklar merkez alınarak geliştirilen tüketim kültürünün ortaya çıkardığı, neyin sevilip neyin sevilemeyeceğine, nelerden haz alınıp nelerden alınamayacağına varıncaya kadar her türlü kültürün tek tiplendirilmesi noktasında bir süreç var.

Üçüncü temel rekabet enstrümanı da "öngörülemezlik". Hayatın her alanı "kriz yönetimi" ile yönetiliyor ve çoğu zaman devletler hatta kurumlar, kişiler, aileler bu öngörülemezlik içerisinde istediklerinin tam tersini alıyorlar. Dolayısıyla öngörülemezlik bize şöyle bir şey getiriyor; "başarıda başarısızlık" ihtimali! Ne kadar başarılı olacağınızı bile iyi ayarlamamız gerekiyor. Çünkü bugün Avrupa Birliğinin geldiği nokta, "başarıda başarısızlık". Batı dünyası Çin'in bu kadar hızlı yükselişini öngöremediği için inşa ettikleri dünya cennetini bugün finansal olarak sürdürme kriziyle karşı karşıya. Dolayısıyla, "başarıda başarısızlık" gibi yeni sofistike risklerin olduğu bir dünyadayız.

Doğu veya Batı demeden bütün dünya için geçerli meydan okumalar var. Bunların birçoğu özellikle Ahilik kültürünün temel mücadele alanları.

İlki “üretim-tüketim-büyüme formülünün sürdürülemezliği”. Şu anda dünyanın kendi kendini yenileme hızı 1 ise üretim hızı 1,2 yani çevresel felaketler, iklim değişikliği, ısınma gibi sebeplerle Dünya'nın var olan ve milyonlarca yılda biriktirdiği kapasite şu anda harcanıyor. Bu “üretim-tüketim-büyüme” formülü içerisinde ülkelerin, şirketlerin ve insanların büyüme formülü devam ettiği müddetçe kendi vücudunun organlarını yiyen bir sistemle karşı karşıyayız.

İkincisi “orta sınıfın tasfiyesi”. Bu da Ahilik ile ilgili çok önemli bir alan. Batı'da bildiğiniz gibi ancak Sovyet kaldıracıyla bir orta sınıf inşa edilebildi ve bu, orta sınıfa yaklaşık 50 yıllık bir refah dönemi getirdi. Şimdi Çin kaldıracıyla orta sınıf tasfiye ediliyor. Dolayısıyla orta sınıfı olmayan toplumlarda demokrasi olmaz. Ya kaos ya da otoriter sistemler olur. Bu anlamda da dünya yeni bir meydan okumayla karşı karşıya. Çünkü en gelişmiş ülkelerden başlayarak orta sınıfta çok ciddi bir erime var. Bunu ülkemizde de görüyoruz. Özellikle emek piyasasında isteyerek veya istemeyerek akıl almaz bir sömürü düzeni içerisinde yaşıyoruz. Özel sektör; üniversite bitirmiş, 20 yıl eğitim almış insanlara 1.500-2.000 lira gibi bir maaş vermekte zorlanıyor. Özellikle büyük şehirlerde böyle bir rakamla ancak bir ev kiralanabileceğini biliyoruz. Enerji, su, gıda güvensizliği yine bu saydığım bütün sebeplerle doğru orantılı. Bunu sürekli yaşıyoruz. Buradaki güvensizlik iki anlama geliyor; biri “arz güvenliğinin risk altında olması”, ikincisi de “arz edilen ürünlerin insan güvenliğini tehdit eder noktaya gelmesi”. Örneğin; GDO' lu ürünler, bunların detayını siz de iyi biliyorsunuz.

Bir diğer enstrüman “dördüncü boyuta geçiş”. Burada da hayatın bütün alanlarında bir sofistike dördüncü boyut alanına geçiliyor. Buradaki en önemli şey insan kaynağının istihdam piyasasından tasfiye edilmesi.

Bunun çok üzerinde durulmuyor. Şu anda robot teknolojisi sadece insan iş gücü alanında değil güvenlik alanında da hızlı bir şekilde gelişme içerisinde. Japonya'da sayısız fabrikada robotlar 24 saat karanlıkta çalışabiliyorlar. Dolayısıyla günde 8 saat çalışan ve birçok sosyal ihtiyacı olan, ücret isteyen insanları çalıştırmak yerine robot teknolojisinin, otomasyon sistemlerinin hayatın her alanında devreye girdiğini görüyoruz.

Bu aslında biraz da Batı'daki nüfus yaşlanmasına bağlı olarak geliştirilmiş bir enstrüman. Fakat maliyetlere etkisi sebebiyle çok hızlı yaygınlaşacağı öngörülüyor. Bu durum dünyadaki mevcut iş gücünün üçte ikisinin boşa çıkması anlamına gelebilir (özellikle kurumsal niteliği zayıf olan kitlelerden başlayarak). Bu da önümüzdeki gelecek için çok önemli bir risk.

Son olarak “değişen devlet doğası ve beklenti yönetimi”. Biz bunu birkaç yıldır tartışmaya açtık. Bununla ilgili çok sayıda toplantı yapıyoruz. İstanbul Güvenlik Konferansı'nı da buna benzer bir başlıkta yaptık. Bu çok tartışılmıyor. Eski sisteme göre yapılandırılmış devletler hayatın yeni isteklerine cevap veremiyorlar. Bunu zaman içerisinde daha iyi göreceğiz. Çevremizde dökülen devletlerin temel sorunu yapılanmalarının çok eski ve köhne olması, inşa ettikleri ve kaynak akıttıkları kurumların aslında hayatta kendilerine ihtiyaç olan şeylerle ilgili bir cevap verememesi olarak gözüküyor. Bütün

bunları başarmak için Ülkemiz ve ülkeler ölçeğinde ne gerekiyor? Ülkenin siyasi hedefleri, bu siyasi hedefleri başaracak bir ekonomi politikası ve bunu başaracak bir sektörel politika ile sektörel alt politikalar. Bu bütünlük inşa edilemediği zaman çok büyük kaynak ve zaman israfı söz konusu. Sivil toplumda, medyada, herkesin aynı şeyi binlerce kez tekrar yapması anlamına geliyor. Bu anlamda da bir yapısal değişikliğe ihtiyacımız var.

Hazreti Ahi Evran'ın geliştirmiş olduğu bu modelin 13. yüzyılda Osmanlı'nın ve devam eden 6 asırlık hayatı içerisinde bu kurulan sistemin bugüne kadar da çok ciddi yansımaları var. Bilhassa devletin toplumla bütünleşip gerçek anlamda bir refah devleti olmasına ki insan hayatında maksat sadece maddi rahatlık değil. Maddi ve manevi iki yönlü olarak kapasite inşasına hizmet eden bir yapılanma. Bu model bugün - aynı adla olması şart değil ama - kurumsal olarak tekrar nasıl canlandırılabilir, nasıl uygulanabilir, mevcut kurumlara nasıl entegre edilebilir, bunun arayışı içerisinde olmamız gerekir diye düşünüyorum. Çünkü karşımızda böyle bir dünya var.

Böyle bir dünya içerisinde de bizim elimizde çok güçlü enstrümanlar var. Ama bunları yılda bir yapılan pilav toplantılarına, çed kuşanmaya, folklorik düzeye indirdik. Onlar yine devam etsin bir sakıncası yok, fakat bunları uygulamaya ve yaşam tarzına ne kadar dönüştürebiliriz, nasıl sistematize edebiliriz, hep birlikte bunun arayışında olalım istiyorum. Yeni Sanayi Devrimine uyum başta olmak üzere Türk Markalarının temel motivasyonunu oluşturacak değerlerin şifrelerini Ahilik sisteminde tekrar yorumlamak ve uygulamak için bu etkinliğin ve takip edecek çalışmaların önemini altını tekrardan çiziyorum.

Ahilik çalışmaları için Ankara ve Kırklareli ile birlikte üç bölgesel merkezden birisi olarak seçilen Denizli, tarihî misyonu ve güncel başarıları ile küresel ölçekli bir model ortaya koyabilecek referanslara sahiptir. Üretim, tüketim, büyüme, eğitim ve sosyal sorumlulukta ortaya konacak bütünlüklü model; Ülkemiz, bölgemiz ve dünya için bir ümit ve nefes olacaktır.

Bu bağlamda Denizli aktörlerine düşen görev kutsal olduğu kadar emek, samimiyet ve ısrar isteyen tarihî bir zorunluluktur.

Tekrar katkı ve teşrifleriniz için teşekkür ediyorum. İhsan Toy Bey kardeşime ve organizasyondaki katkı veren tüm arkadaşlara, katkı sunan GEKA, Denizli Valiliğimiz ve Başbakanlığımıza ve diğer bütün ilgili kurum ve kişilere içten teşekkürlerimi, saygılarımı sunuyorum.

(Uluslararası Ahilik ve Ahi Evran Projesi Denizli Bölge Toplantısı | TASAM Başkanı Süleyman Sensoy'un Açılış Konuşması | 24.05.2017, Denizli)